

Tömlöc

Hová én is estem, ím, hát ez az a lét,
Ártatlan távolokból, öntudatlanul
És könnyek közt őrizve csillagok szemét,
És jajjal, mint ha madár fészkeből kihull,
Hová én is estem, ím, hát ez az a lét.

Pőre tudatlanul s akarattalanul
Nem sejtve rusnya bajt, s a beszédnek is híján.
És akkor sírtam. S látám, semmim sem javul.
És veszteg maradtam bús bölcsőmnek alján
Pőre tudatlanul s akarattalanul.

És nem tudván, hogy vér járja át a testem,
S viselem alakom, a lassú változást,
S viselem alakom: szépség álmát, estem
S csendem, a kinyilatkoztatás sóhaját.
És nem tudván, hogy vér járja át a testem.

És hogy eliszkolnak szememből csillagok,
S hogy keletkezik ég meg ez a boltozat,
És tér: rendbe sorolódni minden dolog,
S hogy agyam szül világra minden bánatot,
És hogy eliszkolnak szememből csillagok.

Iszkol a sok csillag, hátrahagyva színét
Az ébredésnek, s helyét, álmát, távolát,
És most úgy él, miként magam, akár e lét,
Ártatlanul kötözve álmokhoz magát.
Iszkol a sok csillag, hátrahagyva színét.

Csillagok szökésén a föld, mi megmaradt
Lábam járására, szavak életére:
És ekként belőlem az erő kiszakadt,
Az erő, mi fáj s gyógyírt ad a létre.
Csillagok szökésén a föld, mi megmaradt.

Ím, hát ez az a föld, mit megismertem én,
Ártatlan szívemmel, de csillagtalánul,
És könnyeim között, mik őrzik még a fényt,
És jajjal, mint ha madár fészkeből kihull.
Ím, hát ez az a föld, mit megismertem én.

Úgy kezdtem el élni, mint egy ősi rejtély,
Szürke messzeségben hogy szemem elmereng,
De kötözve röghöz, mi szolgál e létér',
Álmok koszorúja fejem fölött kereng.
Úgy kezdtem el élni, mint egy ősi rejtély.

Hogy magam érezzem füvek nézésében,
S a vízben, éjben is. Füleljem lényegem
S lelke a mindenség alvó erejében,
Mint egyetlen igazt, egyetlen énekem;
Hogy magam érezzem füvek nézésében.

S a szemekben, mert látja őket az erőm,
Szemekben, mert hívnak, akár a csönd hangja,
Az erdő beszéde s gyönyörű szeretőm
Tűnt álmaimból a szunnyadó magasba',
S a szemekben, mert látja őket az erőm.

Jegyzet Dis Tömlöcéhez

Vladislav Petković Dis (1880–1917) a huszadik századi szerb líra társtan, magányos képviselője, aki még a Srpska Moderna későparnasszista költőihez képest is szokatlanul új hangon szólalt meg, magára vonva ezzel a kor mindenható kritikusanak, Jovan Skerlićnek a haragját, aki Dist „a rothadás költőjének” titulálta, s ezzel véglegesen ellehetetlenítette alkotói érvényesülését, ami egyik-másik versének kíméletlen társadalombíráló hangja miatt amúgy sem ment volna egyszerűen a korabeli Szerbiában.

*Ránktört a hanyatlás fekete ideje,
Megáradt a mocsok, züllöttség és vétek,
Böfög a széthullás rohadt lehelete,
Mind rég meghaltak már próféták, vitézek.
Ránktört a hanyatlás fekete ideje.*

*Bűntanyák, csatornák szennyét eltörölték,
Napvilágra keltek sötét szuterének
Átkozott lakói, alattomos törpék
A nyakunkra ülve lettek szuverének.
Bűntanyák, csatornák szennyét eltörölték.*

A fentieket Dani című keserű társadalmi tablójának első két strófájában írja, én némi szándékos áthallással Napjaink címen fordítottam. Jellemző, hogy ezt a költeményét még 1968-as kiadású, válogatott verseit tartalmazó kötetébe sem vették fel, bizonyára nem egészen véletlenül.

Disnek nem csak költői opusa maroknyi, noha jelentős, de élete is rövid és hányatott volt. Falusi tanítóként kezdte pályáját, majd Belgrádba került vámhivatalnoknak, Sima Pandurovićyal irodalmi lapot indított, 1912-ben részt vett a szerb-török harcokban, majd később az első világháborúban is. Menekültként Korfura, majd Franciaországba került, ahonnan visszatérőben 1917-ben egy elsüllyesztett olasz hadihajó utasaként a Jón-tenger hullámsírjába veszett. Ha úgy tetszik, akár sorsszerűnek is tekinthetjük: első verseskötetének, mely 1911-ben látott napvilágot, a Vízbefúlt lelkek (Utopljene duše) címet adta. Ennek a kötetnek egyik meghatározó verse a Tömlök (Tamnica), amit Miodrag Pavlović, Petković Dis első alapos méltatója a költő szubjektív, lírai kozmogóniájának nevezett, s ő mutatott rá e jelentős költészet ösztönösen baudelaire-iánus szimbolizmusára is.

